

GYVIEJI ARCHYVAI

Tai atsitiko 1942 metų vieną gegužės sekmadienį, Varėnos rajone, Gribašos kaime. Tą dieną apie pietus į kaimą atėjo apie 20 lenkų partizanų (mes juos baltaisiais vadinome).

Lenkų partizanai kovojo prieš vokiečius, kurių štabas buvo Rudnioje (apie 6 km nuo Gribašos). Taigi tie baltieji perėjo per visas kaimo sodybas, o jų tada buvo 12, ir paprašė, kad mes jiems pagamintume pietus: išvirtume bulvių su spirgučiais.

Pačiame kaimo gale gyveno ūkininkas Grigas su jauna Karlonų šeima – augino 1 metų dukrytę. (Karlonas Juozas buvo Grigų žentas). Kartu su Grigais gyveno jų 23 metų sūnus Bronius. Kiti Grigų vaikai buvo sukūrę šeimas ir gyveno atskirai.

Kai lenkų kareiviai užėjo į Grigų sodybą, namuose buvo tik senoji Grigienė. Ji pasakė, kad pietų jiems negamins, nes neturi iš ko, ir ėmė verkti. Baltieji nenorėjo tuo patikėti, nes Grigų sodyba ir ūkis atrodė geriausiai visame kaime. Tada kareiviai nuėjo į daržinę, o Grigienė nuskubėjo jiems iš paskos. Kai atidarė daržinės duris,

Kraupus atsitikimas 1942 metų pavasarį

senoji atsistojo viename jos gale ir nė krust. Kareiviams kilo įtarimas. Jie jėga nutempė šeimninę nuo to kampo ir ten į žemę stuktėlėjo šautuvo buože. Atsklido garsas iš apačios. Kareiviai ėmė skubiai kasti žemę. Netrukus atkasė rūsį. Jame buvo visko: lašinių, drabužių, lovatiesių, ir kt. Pasirodo, ten tuos daiktus buvo suvežę ūkininkų Akulavičių ir Sužiedelių šeimos iš Gribašos kaimo ir Švedų šeima iš Dubičių.

Radę šį rūsį lenkų kareiviai vėl perėjo per kaimą ir pasakė, kad niekas pietų neruošų, nes jie jau radę ką pavalgyti.

Sekmadienį vakare į namus sugrįžo jaunieji Karlonai su 1 metų dukrele ir Grigų sūnus Bronius.

Lenkų kareiviai nakvojo viso Gribašos kaimo ūkininkų kluonuose. Pirmadienį anksti ryte Grigas Bronius atsikėlė ir išvarė savo gyvulius iš tvarto į laukus. Jų ūkyje buvo 3 karvės ir bulius. Atsikėlė ir neradę Grigų tvartuose gyvulių, lenkų partizanai į svirną nuvarė ir užrakino Grigienę

ir Karlonų šeimą. Kadangi namuose nebuvo Broniaus, baltieji buvo įsitikinę, kad jis nuėjo į Rudnią pranešti vokiečiams apie jų buvimą čia, Gribašoje. Lenkų kareiviai sakė laikys svirne žmones tol, kol sugrįš Grigas Bronius. O jeigu jis nepareis ir kartu neparvays gyvulių, tai sudegins svirną kartu su Broniaus artimaisiais. Tai turėjo Broniui perduoti kaimo žmonės.

Visą dieną žmonės buvo užrakinti svirne. Vakare parėjo visos kaimo karvės, o Grigų – neparėjo. Tuo metu iš Dubičių į Gribašos kaimą atėjo Grigų dukra Uršulė. Ji atėjo tiesiai pas mus, t.y. Miškinius ir prašė, kad mes lenkams duotume savo karvę, žadėdama atiduoti tokią, kokios norėsime. Mes jų pasigailėjome ir atidavėme riebiausią žalą karvę. Partizanai nusivarė ją pas Pekorių į kiemą ir papjovė. Mėsą pasiėmė, o mums atidavė tik galvą ir odą.

Tuo laiku sugrįžo Bronius. Jį suėmė du lenkų kareiviai ir nuvedė pas Barcį į namus, kur buvo vyriausi lenkų va-

dai – trys kunigai. Kunigai tuo metu prie stalo meldėsi. Kareiviams paklausus, ką daryti su Grigu, vienas kunigas atsuko ir pasakė, kad suimtas būtų nuvestas į mišką ir ten paliktas. Tai pasakęs toliau meldėsi su kitais kunigais.

Nuvedė tie kareiviai Bronių apie vieną kilometrą nuo namų ir nušovė paliko. Po to lenkų partizanai iš Grigų rūšio kiek pajėgė, tie ėmė ir nešė lašinius, drabužius. O ko nepajėgė paimiti, tai sunaikino. Grigų kluone stovėjo aksalinė, tai kareiviai per ją perleido ir supjaustė į skutus brangias lovatieses, drabužius ir kt.

Pirmadienio vakare visi lenkų kareiviai išėjo iš Gribašos kaimo. Tada kaimo vyrai susirinko ir nuėjo ieškoti Broniaus. Rado jį pamiškėj sukniubusį. Parvežė namo.

Kitas Grigų sūnus Antanas gyveno Vilniuje. Jam pranešė, kad parvažiuotų į brolio laidotuves. Grįžęs Antanas bijojo eiti į namus ir slėpėsi miške. Dėl laidotuvių kaimo žmonės kreipėsi į Dubičių parapijos kunigą Kristauską ir viską papasakojo. Kunigas pasakė, kad Antanas gali ramiai eiti namo. O dėl Broniaus pasakė, kad iš anksto reikėjo jam pranešti, tai niekas jo nebūtų sušaudęs, nes Kristauskas gerai tuos kunigus pažinojė.

Vėliau Kristauskas slėpė tuos kunigus savo bažnyčioje Dubičiuose, kad jie galėtų pabėgti į Lenkiją. Galiausiai ir pats Kristauskas buvo priverstas bėgti į Lenkiją.

Toje vietoje, kur nušovė sūnų, Grigai pastatė kryžių.

Praėjus dviem savaitėms po laidotuvių, atėjo vėl tie patys lenkų kareiviai ir nuėjo tiesiai pas Grigus ir papjovė vieną jų karvę. Tada keturias kaimo merginas jie nuvarė pas Grigus kepti kotletų.

Kitą dieną lenkai išėjo.

Dar po dviejų savaitių jie vėl atėjo ir papjovė dar vieną Grigų karvę. Kai liko Grigams tik viena karvė, tada Karlonas Juozas pasiėmė tą karvę ir su savo šeima išvažiavo į Noškūnų kaimą pas savo tėvus. O Grigams padėjo kaimo žmonės – davė pieno, sviesto.

Kai Bronių palaidojo, Grigai atidavė mums vieną karvę. Mes ją palaikėm ir pardavėm savo giminėms Navickams iš Palkabalio kaimo.

Paskui, kai užėjo rusai, tai Rudnioje buvo jų apylinkė. Tada Juozas Karlonas, nuėjęs į Rudnią, ir įskundė Praną Miškinį, t. y. mano

vyrą, kad mes susidėjome su lenkais ir kad lenkai mums jų (Karlonų) karvę davė. Rusai pasišaukė mano vyrą ir, nieko neklausinėję, jį mušė. Kraujas stipriai tekėjo iš nosies. Rusai liepė Pranui laikyti kepurę, kad kraujas nekristų ant žemės. Sumuštas mano vyras parėjo namo. Iš Rudnios jis parsinešė pilną kepurę kraujo.

Kitą dieną mano vyras nuvažiavo pas Navicką ir, atsiėmęs karvę, parsivedė ją į Gribašą, ir atidavė Karlonams.

O senoji Grigienė apsigalvojo, kad mus nuskriaudė ir atidavė mums 8 pūdus t. y.

3 maišus rugių. Tada karvė kainavo nuo 10 iki 12 pūdų grūdų. Tais pačiais metais numirė Grigas, Broniaus tėvas. Mirė iš širdgėlos, vis sėdėjo ant kelmo ir verkė sūnaus.

Grigienė gyveno dar dvejus metus. Kai ji pasimirė, liko Grigų sodas, namai, ūkiniai pastatai tušti, be šeimninę. Jų dukra Karlonienė gyvena Vilniuje.

Pasakojo

Elžbieta SEMSYTĖ - MIŠKINIENĖ,
gim. 1925 m.,

Gribašos kaimo gyventoja

Užrašė

Regina

LUKOŠEVIČIENĖ,
Dubičių bibliotekininkė
Užrašyta 1996 metais

Dubičių krašto žmonių sukurta daina, atspindinti 1939 metų įvykius (dainuojama ir dabar)

ŠTAI VIENAS TŪKSTANTIS

*Štai vienas tūkstantis ir devyni šimtai,
O ir trisdešimtais devintais meteliais,
Dvidešimt ketvirtą dieną rugiapjūčio
Aš su sa berneliu stoviu prie darželio.*

*O kiek čia linksmumo, kaip gera šnekėti,
Kokia yra laimė bernelis turėti.
Apkabinęs glaudžia, širdelę aukoja,
Ne kartą iš meilės veideliu bučiuoja.*

*Tik staiga gi žiūrim- mūs kaimas sujudo,
O ir bernuželis ne vienas nuliūdo.
Ar jiems buvo gaila palikti mergelių,
Ar jiems verkiančiųjų senųjų tėvelių.*

*Priėj valdininkas prie mano bernelio,
Kuris padalino visiems po lapelį.
Mielas bernuželi, greitai vyk į frontą,
Nes jau lenkų žemė vokiečių užpulta.*

*Mielas bernuželi, tu nevyk į frontą,
Tai ne mūs Tėvynė, kiekvienas supranta.
Jie mus visus spaudė, kiekvieną niekino,
Prakeiktais lietuviais visada vadino.*

*Miela mergužele, aš to nedarysiu,
Tegul visi mato lietuvių drąsumą.
Tegul visi mato, kas dar nesuprato,
Kad lenkai lietuvius irgi frontan stato.*

*Suėjo berneliai į paskirtą vietą,
Kur kiekvienas gavo šautuvėlį kietą.
Gražiai pabalnoti bėrieji žirgeliai,
O prie jų šono aštrieji kardeliai.*

Padainavo **Janina PALŠYTĖ - ŠVEDIENĖ,**
gimusi 1925 m.

Užrašė **Regina LUKOŠEVIČIENĖ,**
Dubičių bibliotekininkė
2004 m. gegužės 11 d.

Rugpjūčio 6 d. 12 val.

Margionių klotimo teatre vyks
respublikinė kaimo teatrų šventė-konkursas

„CITNAGINĖ“

Juozo Gaidžio premijai laimėti

Dalyvauja:

Margionių klotimo teatras,

Merkinės teatras „Dilgynė“,

Lazdijų KC Rudaminos amatų centro mėgėjų teatras „Seklyčia“,

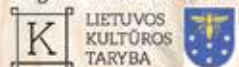
Jurbarko KC Girdžių skyriaus klotimo teatras „Mituvis“,

Panevėžio r. Krekenavos KC mėgėjų teatras „Avilys“,

Rūdiškių KC „Bajorų“ teatras.

Pagrindiniai šventės rėmėjai:

Šventės organizatoriai:

Marcinkonių kultūros centras
Margionių kaimo bendruomenė

Partneriai:

